

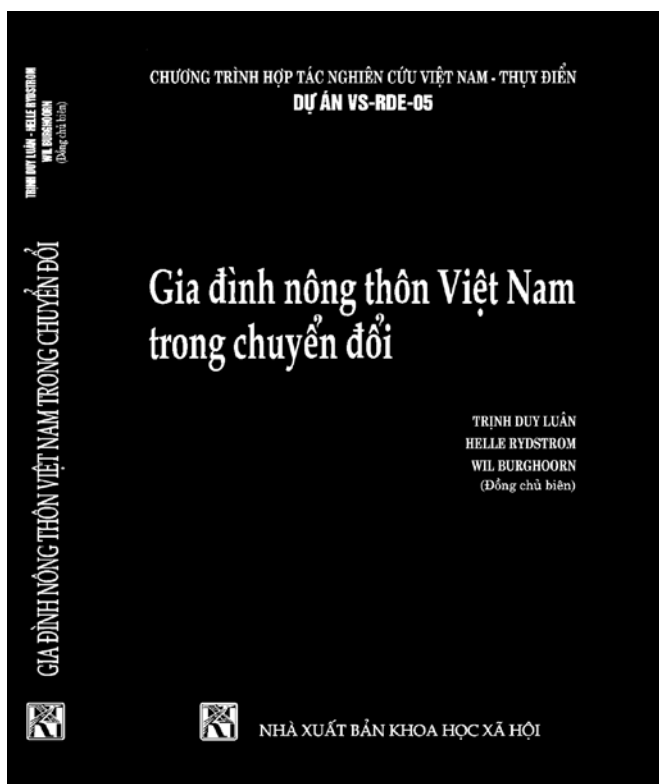
ĐỌC SÁCH:**Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi**

Tuyển tập này là một trong những thành quả của Dự án nâng cao năng lực nghiên cứu về Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi (RDE-05), dưới sự tài trợ của Cơ quan Hợp tác nghiên cứu của Thụy Điển với các nước đang phát triển (gọi tắt là SAREC), thuộc Cơ quan Phát triển Quốc tế Thụy Điển (SIDA). Dự án là một phần của chương trình hợp tác Việt Nam - Thụy Điển về nâng cao năng lực do SIDA/SAREC khởi xướng và tài trợ, cùng Bộ Khoa học và Công nghệ (MOST) thực hiện ở Việt Nam.

Dự án “Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi” là sự tiếp nối trực tiếp những nghiên cứu trước đây về gia đình Việt Nam, chẳng hạn như tập sách *Nghiên cứu xã hội học về Gia đình Việt Nam* (1991) do Tương Lai và Rita Liljestrom chủ biên, bao gồm những nghiên cứu được thực hiện trong những năm 80 của thế kỷ trước, với trọng tâm tìm hiểu về sự chuyển đổi chính trị đã ảnh hưởng thế nào đến ý nghĩa, vai trò, và chức năng của gia đình trong xã hội Việt Nam. Những chủ đề lớn được dự án nghiên cứu và phân nào được phản ánh trong tuyển tập này là:

- Nghiên cứu gia đình nông thôn
- Gia đình thời trước cách mạng
- Sự trỗi dậy của gia đình ‘hiện đại’
- Quyền lực và những xung đột
- Họ hàng dòng tộc
- Hộ gia đình

Tuyển tập: “Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi, sau bài lời giới thiệu có tính chất tổng quan về kết quả nghiên cứu của dự án là tuyển in các bài viết

của 12 nhà nghiên cứu tham gia.

Nguyễn Thanh Liêm tìm hiểu các kiểu mô hình di cư thanh niên ở các tỉnh Yên Bái, Thừa Thiên Huế và Tiền Giang. Bài viết đã làm rõ một điều rằng di cư trở thành một chiến lược sống nhằm tạo điều kiện nuôi sống gia đình, song di cư cũng đồng thời tạo ra sự bất bình đẳng xã hội giữa các nhóm xã hội khác nhau.

Bài viết của Lê Ngọc Lan chỉ ra rằng phần lớn người dân ở Yên Bái đều làm trong lĩnh vực nông và lâm nghiệp. Do có chính sách *đổi mới*, lĩnh vực nông - lâm nghiệp trở nên đa dạng và phức tạp, và nhiều người muốn làm việc trong lĩnh vực công việc này trong nhiều năm. Do vậy, chỉ có khoảng một phần ba số người được phỏng vấn đi tìm việc làm ở lĩnh vực khác sau khi họ lập gia đình, mặc dù những người ở độ tuổi từ 45 trở lên có xu hướng tìm việc làm ở lĩnh vực khác. Tác giả kết luận rằng do trình độ hạn chế, do thiếu vốn và thị trường cho các sản phẩm được sản xuất ở địa phương, người dân ở các vùng miền núi, vùng sâu vùng xa như ở Yên Bái gặp phải rất nhiều khó khăn trở ngại trong việc phát triển một thị trường lao động linh hoạt và bền vững.

Đặng Thị Hoa khảo sát về ý nghĩa của giáo dục ở Yên Bái, Thừa Thiên Huế và Tiền Giang. Hệ thống giáo dục toàn diện được thiết lập rất công phu ở Việt Nam là nhằm tạo điều kiện cho tất cả người dân và thu hẹp sự khác biệt giữa các vùng/miền. Bài viết cũng chỉ ra rằng con em các gia đình nghèo thậm chí còn có xu hướng bỏ học để tìm việc làm giúp gia đình.

Đặng Bích Thủy tìm hiểu về vai trò của cha mẹ trong việc học hành của con cái. Tác giả chỉ ra rằng trẻ em trong các gia đình dân tộc thiểu số ở Yên Bái chịu nhiều thiệt thòi về giáo dục do đói nghèo, và thực tế là trẻ em sống ở các vùng sâu và ở rất xa trường học. Đặng Bích Thủy cũng nhấn mạnh rằng các gia đình ở đây vẫn ưu tiên cho con đi học vì họ hiểu được sự cần thiết phải đầu tư cho tương lai của con em mình bằng cách cho chúng học tốt hơn.

Nguyễn Hữu Minh nghiên cứu về ý nghĩa của tuổi tác khi kết hôn lần đầu ở Yên Bái, Thừa Thiên Huế và Tiền Giang. Bằng cách sử dụng công cụ nghiên cứu mang tên Phân tích đa phân tầng (viết tắt là MCA) và cách tiếp cận theo thế hệ, anh xem xét những tác động của các yếu tố kinh tế xã hội từ góc độ các mô hình hôn nhân trong xã hội Việt Nam ngày nay.

Nguyễn Đức Chiện có những tìm hiểu tương tự về các mẫu hình hôn nhân từ thực tế khảo sát ở tỉnh Tiền Giang. Trước đây, cha mẹ là người xếp đặt và quyết định chọn con rể và con dâu, song trong thời kỳ sau *đổi mới*, thanh niên trở nên độc lập. Do đó, hôn nhân theo kiểu truyền thống do cha mẹ sắp đặt đã dần mất vị thế.

Nguyễn Văn Minh đưa ra một cái nhìn tổng thể về sự phát triển của các 'phép

lệ' chọn người bạn đời trong các nhóm dân tộc thiểu số. Bằng cách bàn luận về sự phức tạp trong việc chọn người bạn đời và thiết lập cuộc sống gia đình ở các tỉnh Yên Bái, Thừa Thiên Huế và Tiền Giang, Nguyễn Văn Minh nghiên cứu các tập tục cụ thể như hôn nhân họ gần, hôn nhân khác họ và các hôn nhân với các nhóm dân tộc khác, đồng thời anh cũng đề cập đến luật hôn nhân. Tuy nhiên, tập tục truyền thống đang có những thay đổi ở chỗ nhiều nhóm dân tộc không tuân thủ nghiêm ngặt những “phép lệ” khi chọn người bạn đời, thiết lập và bắt đầu một gia đình mới.

Bùi Thị Hương Trâm tìm hiểu về những lễ nghi cưới hỏi ở tỉnh Tiền Giang. Mặc dù hôn nhân được xem là một sự kiện vô cùng quan trọng trong cuộc đời một con người, song lại một lần nữa các phong tục và lễ nghi cũ cũng không được tuân theo một cách quá nghiêm ngặt ở Việt Nam ngày nay; những phong tục và lễ nghi cũ này đã được điều chỉnh cho thích nghi với luật và/hay thực tế.

Trần Thị Minh Thi nghiên cứu về cuộc sống tình dục của vợ chồng ở Yên Bái, Thừa Thiên Huế và Tiền Giang. Thanh niên có xu hướng quan hệ tình dục sớm hơn so với trước đây.. Tác giả cũng đề cập đến việc có rất nhiều yếu tố ảnh hưởng đến đời sống tình dục của con người.

Phan Diệu Ly đóng góp một góc độ khác trong cuộc đàm luận về vấn đề tình dục bằng cách chỉ ra những cách mà người dân Tiền Giang cho là tình dục có đạo đức. Theo Phan Diệu Ly, đạo đức tình dục vẫn còn rất khát khe, bởi vì người ta vẫn không chấp nhận những liên hệ tình dục trước hôn nhân, cho dù là quan hệ tình dục với người sẽ là bạn đời trong tương lai.

Thực hiện nghiên cứu tại Yên Bái, Thừa Thiên Huế và Tiền Giang, Phạm Thị Huệ tập trung vào chủ đề ai là người đưa ra quyết định, vợ hay chồng. Người chồng thường là người đưa ra quyết định chính trong các vấn đề liên quan đến sản xuất nông nghiệp, hay làm ăn, song cả hai vợ chồng thường có sự bàn bạc thoả thuận với nhau về trong việc quyết định những vấn đề khác.

Trịnh Thái Quang dẫn dắt chủ đề về bạo hành trong gia đình ở Tiền Giang, một chủ đề nghiên cứu mà giống như ở khắp nơi trên thế giới là vấn đề nhạy cảm ở Việt Nam. Tác giả có quan điểm đáng chú ý là dường như bạo lực có vẻ làm nên sự liên hệ đến rất nhiều yếu tố, song thường xảy ra ở các gia đình vợ chồng trẻ với trình độ văn hoá.

Tuyển tập: “Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi” là một tài liệu cập nhật những nghiên cứu mới nhất về gia đình nông thôn Việt Nam hiện nay; vì vậy nó rất có ý nghĩa tham khảo đối với giới nghiên cứu, giảng dạy và những người quan tâm đến lĩnh vực này. Tạp chí Xã hội học trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tạp chí Xã hội học